

Makale Bilgisi

Makale Geliş Tarihi: 25.03.2022

Makale Kabul Tarihi: 14.04.2022

1935 Nüfus Sayımı Sonuçlarına Göre Sivas Vilayetinin Nüfusu

Adem KIZKAPAN*

Öz

Sivas, Türkiye'nin İç Anadolu Bölgesi'nin doğu kesiminde yer alır. Tarihi süreç boyunca önemli bir yere sahiptir. Sivas kuzey-güney ve doğu-batı yolları için önemli bir kavşak noktası olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye'nin yüzölçümü bakımından en büyük ikinci ilidir. Cumhuriyet döneminde ilk nüfus sayımı 28 Ekim 1927 tarihinde yapılmıştır. "Umumi Nüfus Tahriri" adı altında 63 vilayet, 328 kazâ ve 39.901 köy sayılmıştır. Toplam nüfus 13.648.270 kişi olarak belirlenmiştir. Sivas vilayetinin nüfusu 329.551 kişidir. Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci nüfus sayımı 20 Ekim 1935 tarihinde yapılmıştır. Türkiye'nin toplam nüfusunun 16.158.018 olduğu tespit edilmiştir. Sivas'ın nüfusu ise 432.996 kişidir. Bu çalışmada 20 Ekim 1935 tarihinde yapılan ikinci nüfus sayımı sonuçlarına göre Sivas vilayetinin nüfusu hakkında bazı bilgiler sunulmuştur. Bu kapsamda Sivas ve ilçelerinin genel nüfusu, Sivas şehir merkezi ve Sivas vilayetinin genelinin nüfusu nitelik ve nicelik açısından incelenmiştir. Nüfus yoğunluğu, yaş grupları, sağlık durumları, okuryazarlık, medeni durumları, dini inançları, ana dilleri, meslek grupları başlıkları altında sayı ve duruma ilişkin bilgiler verilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sivas, Nüfus, Türkiye, Cumhuriyet, 1935, Sayım.

Sivas Population According to 1935 Century Results**Abstract**

Sivas province at the eastern part of the central Anatolia region of Turkey. It has important place throughout the historical process. Sivas is important junction point for north-south and east –west roads. It is the second largest city in Turkey in terms of area. The first

*Öğr. Gör. Munzur Üniversitesi Tunceli MYO Tunceli/Türkiye, kapanadem1@gmail.com ORCID ID:0000 – 0002 – 4666 – 0878.

census was made on 28 October 1927 in the republican period. 63 provinces, 328 districts and 39,901 villages were counted under the name of the general population census. The total population was determined as 13.648.270 people. The population of Sivas province is 329.551 people. The second census of the republic of Turkey was held on 20 October 1935. It has been determined that the total population of Turkey is 16.158.018. Sivas has a population of 432.996 people. Some information about the population of Sivas based on the October 20, 1935 census is present in this study. In this context, the general population of Sivas City center and the population of Sivas province were examined in terms of quality and quantity. It has been tried to give information about the number and situation under the headings of population density, age groups, health status, literacy, marital status, religious beliefs, mother tongue, occupational groups.

Keywords: Sivas, Population, Turkey, Republic, 1935, Census.

Giriş

Arapça *nefs* kelimesinin çoğulu olan nüfus *nefis*; *ruh can hayat* anlamında kullanılmakta ve bir bölgede yaşayan bireyleri ifade eden bir kavrama karşılık geldiği gibi ikamet eden sakinler için kullanılan bir terim olarak karşımıza çıkmaktadır (Bozkurt, 2007: 293). Nüfus sayımı ise ülke nüfusunun nitel ve nicel durumunu belirlemek için belirli sürelerle yapılan işleme denilmektedir (Doğan, 2021: 209). Nüfus sayımını bütün bireylerin nüfus ile alakalı bilgilerinin toplanması, işlenmesi ve bu verilerin yayınlaması olarak belirtmek de mümkündür (Tuğluoğlu, 2012: 59).

Tarihte bilinen ilk nüfus sayımının M.Ö. 3800 yılında Mezopotamya’da, ikinci sayımın ise Mısır’da M.Ö. 2650-2134 tarihleri arasında Mısır’da yapıldığı bilinmektedir. Daha sonraları ise Çin, Yunanistan bölgelerinde, Roma İmparatorluğunda nüfus sayımı yapılmıştır (Özekmekçi, 2020: 11).

Osmanlı döneminde ilk nüfus sayımı II. Mahmut zamanında 1827 ve 1831 yıllarında askeri ve mali ihtiyaçları belirlemek amacıyla yapılmıştır (Demirel, 1998: 59). İstatistiki anlamda ilk gelişme 1831 yılında yapılan sayımın sonuçlarının toplanması için Ceride Nezareti kurulmuştur. 1881 yılında Nüfus Sicili Nizamnamesi yürürlüğe girmiş, nüfus işlerini yürütmek üzere 1884 yılında “*Sicili Nüfus Ahali İdare-i Umumiyesi*” kurulmuştur (Çakmak, 2009: 90). 1891 yılında Bab-ı Ali İstatistik Encümeni Nizamnamesi’ne göre İstanbul’da Merkezi İstatistik Encümeni kurulmuş ve bu hizmetler kanuna uygun hale getirilmiştir (Kasap, 2003: 2). 1914 tarihinde çıkarılan 1929 Sayılı Sicil-i Nüfus Kanunu’yla nüfus sistemi ileri bir noktaya taşınmaya çalışılmıştır (Çimen, 2012: 184).

Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk yıllarında iç ve dış siyasette yapılması gerekli olan işlerin ön planda olduğu görülmektedir. Bu sebeple nüfus sayımı yapılamamıştır. Başbakan İsmet

İnönü'nün gerekli desteği vermesi ile ilk sayım için hazırlıklar yapılmaya başlanmıştır (Kodal, 2009: 241). 1926 yılında İstatistik Umum Müdürlüğü kurulmuş (Tamer ve Bozbeyoğlu, 2004: 74) ve müdür olarak ise Belçikalı Camille Jackquart getirilmiştir. 2 Haziran 1926'da çıkartılan 896 sayılı İlk Genel Nüfus Sayım Kanunu kabul edilmiş ve yürürlüğe girmiştir. 28 Ekim 1927 tarihinde ise ilk nüfus sayımı gerçekleşmiştir (Yedek ve Sertel, 2018: 301). Nüfusun 13.648.270 kişi olduğu tespit edilirken bu nüfusun %23,5'nin şehirlerde, %76,5'nin ise kırsal alanda yaşadığı ortaya konulmuştur (Kodal, 2008: 84). Sayım sabah 08.00'de başlamış akşam top atışı ile sona ermiştir. Sayım süresi boyunca dışarı çıkılmayacağı önceden duyurulmuştur. Sayıma katılmayanlara cezai işlem uygulanacağı beyan edilmiştir (Sertel, 2014: 272). Okuma – yazma bilen kişi sayısının az olması sebebiyle hakimler hariç kamuda çalışan okuma yazma bilen memurlar görevlendirilmiştir. 52.276 memurun bu sayımda görev yaptığı tespit edilmiştir (Çakmak, 2013: 37).

29 Mayıs 1934 tarihinde 2465 Sayılı Kanun kabul edilerek 1935 yılında nüfus sayımının yapılması kararı alınmıştır (BİGD, 1936). 20 Ekim 1935 tarihinde ise nüfus sayımı yapılmıştır. Tüm vilayetlerde olduğu gibi Sivas vilayetinde de sayım gerçekleşmiştir.

Sivas tarihi süreç içerisinde önemli bir yere sahip bir şehir olarak karşımıza çıkmaktadır. İç Anadolu'nun doğu bölgesinde yer almaktadır. Yüzölçümü 28.488 km² alana sahip olan şehir; doğuda Erzincan, batıda Yozgat, kuzeyde Giresun, Ordu, Tokat, güneyde Malatya, Maraş ve Kayseri illeri ile çevrilidir. İlin denizden yüksekliği 1275 m.'dir (Ünal, 1997: 4).

Cumhuriyetin ilanından önce Sivas'ın Aziziye (Pınarbaşı), Divriği, Darende, Kangal, Şarkışla, Gürün, Koçhisar, Yıldızeli, Zara, Suşehri ilçeleri bulunmaktadır. Aziziye 1927 yılında Kayseri'ye bağlanmıştır. 1934 yılında Şebinkarahisar vilayeti ilçe olunca ona bağlı Suşehri ve Koyulhisar ilçeleri Sivas'a bağlanmıştır. Darende Malatya'ya bağlanmıştır. 1944 yılında İmranlı, 1953 yılında Gemerek Sivas'a bağlanmıştır. 1990 yılında Akıncılar, Altınyayla, Doğanşar, Gölova ve Ulaş nahiyeleri ilçe olmuştur ve ilçe sayısı 17'ye yükselmiştir (Ünal, 1997: 203). 1935 yılındaki ilçeleri şunlardır: Divriği, Gürün, Hafik, Kangal, Koyulhisar, Suşehri, Şarkışla, Yıldızeli, Zara'dır (BİGD, 1937: 5).

Nüfus Yoğunluğu

Osmanlı Devleti'nde yapılan ilk nüfus sayımlarında Sivas merkez nüfusu berat ehli, dul-kadın ve kiracı zimmiler haricinde 1827 yılında 3634 hane, 1831 yılında ise 3847 hane tespit edilmiştir. Hanelerde ortalama 5 kişi bulunduğu varsayılırsa askerî gruplar, dul kadınlar, kiracı

zimmiler haricindeki nüfusun 1827 yılında yaklaşık 18.170, 1831 yılında bu rakamın 19.235 olduğu tespit edilmiştir (Demirel, 1998: 59).

1890'lı yıllarda Sivas, Amasya, Tokat, Karahisar sancaklarında toplam 1.086.015 kişi olduğu beyan edilmiştir (Cuinet, 1892: 617). Hicri 12 Zilhicce 1310 (M.14 Temmuz 1893) tarihli belgeye göre Sivas nüfusunun 892.201 olduğu, Müslüman nüfusunun 735.489 iken Müslüman olmayan kesimin ise 156.712 kişi olduğu bilinmektedir (BOA, 1893). 1901 tarihinde Fransız arşiv kaynaklarına göre Sivas'ın merkez nüfusunun 48.000 olduğu dile getirilmiştir (Kodaman, 1986: 176). 1903 Sivas vilayet salnamesine göre ise Sivas nüfusu 476.446 kişi olduğu beyan edilmiştir (Ünal, 2004: 8).

Cumhuriyet döneminde 1927 nüfus sayımından sonra ikinci nüfus sayımı 1935 yılında yapılmıştır. Türkiye'nin toplam nüfusunun ikinci sayım sonucunda 2.509.748 kişinin birinci sayıma oranla fazla olduğu tespit edilmiştir. Sivas vilayetinin nüfusu ise bu sonuçlara göre 103.445 kişi artmıştır (BVIUM, 1929: 2-12, BİGD, 1936: 4-6). Cumhuriyetin ilanından önce yaşanan savaşlar sebebiyle oluşan can kayıplarının ister istemez sonraki dönemleri de olumsuz manada etkilediği görülmektedir. Bu süre zarfında erkek nüfusun cephede bulunması doğumların az ölümlerin ise çok olmasına yol açmıştır (Doğan, 2011: 299).

1935 yılı nüfus sayımına göre Sivas şehir merkezi ve ilçe merkezinde yaşayan erkeklerin sayısı 33.606 iken kadınların sayısının ise 31.512 olduğu görülür toplam sayının 65.118 kişi olduğu belirlenmiştir. Bu sayının merkeze bağlı nahiye ve köyler ile ilçelere bağlı olan nahiye ve köylerde ise erkeklerin toplam sayısının 178.341, kadınların sayısının ise 189.537 kişi olduğu görülmektedir. Vilayet genelinde nahiye ve köylerde olan kadın ve erkeklerin toplam sayısının 367.878 kişi olduğu tespit edilmiştir. Sivas vilayeti genelinde toplam erkek sayısının 211.947, vilayet genelinde kadınların toplam sayısı ise 221.049 kişidir. Toplam nüfusun ise 432.996 kişi olduğu resmi belgelere yansımıştır. Nahiye ve köyler yaşayan sayısı 367.878 dir. Toplam nüfus içerisinde kadınların oranı %51,1 iken bu oran erkeklerde % 48,9 olarak görülmektedir. Sayımın yapıldığı yıl Sivas'ın yüz ölçümü 26.740 km² dir ve km² düşen nüfusun 17 kişi olduğu tespit edilmiştir (BİGD, 1937: 5).

Kazalar	Şehirde			Nahiye ve Köylerde			Toplam			Yüzölçümü (km ²)	Nüfus Yoğunluğu
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam		
Merkez	17.444	16.446	33.890	16.583	17.019	33.602	34.027	33.465	67.492	3.960	17
Yüzde (%)	51,5	48,5	100	49,4	56,6	100	50,4	49,6	100	-	-

Divriği	3.038	2.872	5.910	14.741	13.823	28.564	17.779	16.695	34.474	2.635	13
Yüzde (%)	51,4	48,6	100	51,6	48,4	100	51,6	48,4	100	-	-
Gürün	2.088	2.381	4.469	8.197	8.823	17.020	10.285	11.204	21.489	1.715	13
Yüzde (%)	46,7	53,3	100	48,2	51,8	100	47,9	52,1	100	-	-
Hafik	1.208	774	1.982	20.708	24.063	44.771	21.916	24.837	46.753	3.445	14
Yüzde (%)	60,9	59,1	100	46,3	53,7	100	46,9	53,1	100	-	-
Kangal	1.029	958	1.987	21.781	19.985	41.766	22.810	20.943	43.753	3.950	11
Yüzde (%)	51,8	48,2	100	52,2	47,8	100	52,1	47,9	100	-	-
Koyulhisar	1.041	1.095	2.136	9.150	10.447	19.597	10.191	11.542	21.733	1.050	21
Yüzde (%)	48,7	51,3	100	46,7	53,3	100	46,9	53,1	100	-	-
Suşehri	1.449	1.598	3.037	13.506	15.360	28.866	14.955	16.948	31.903	1.065	30
Yüzde (%)	47,7	52,3	100	46,8	53,2	100	46,9	53,1	100	-	-
Şarkışla	1.525	1.651	3.176	26.433	28.467	54.900	27.958	30.118	58.076	3.425	17
Yüzde (%)	48,0	52,0	100	48,1	51,9	100	48,1	51,9	100	-	-
Yıldızeli	1.325	1.259	2.584	21.610	23.125	44.735	22.935	24.384	47.319	2.315	20
Yüzde (%)	51,3	48,7	100	48,3	51,7	100	48,5	51,5	100	-	-
Zara	3.459	2.488	5.947	25.632	28.425	54.057	29.091	30.913	60.004	3.180	19
Yüzde (%)	58,2	41,8	100	47,4	52,6	100	48,5	51,5	100	-	-
Toplam	33.606	31.512	65.118	178.341	189.537	367.878	211.947	221.049	432.996	26.740	16
Yüzde (%)	51,6	48,4	100	48,5	51,5	100	48,9	51,1	100	-	-

Yaş Grupları

Sivas şehir merkezinde (*Merkez nahiye ve köyler dahil değil*) yaş grupları sıralamasında en fazla 0-9 yaş aralığında birey bulunurken en az ise 70 yaş ve üstü grupta kişilerin olduğu görülmektedir. Genç nüfus çoğunlukta iken yaşlı nüfusun gençlere göre az olduğu dikkat çekmektedir. Sivas merkezde erkeklerin sayısının 17.444 kadınların sayısının ise 16.446 kişi olduğu tespit edilmiştir. Merkezde bulunan toplam nüfusun ise 33.890 kişi olduğu ortaya konulmuştur.

Cinsiyet	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+	Toplam
Erkek	4.890	3.226	3.979	2.443	1.152	896	577	281	17.444
Kadın	4.497	2.784	2.502	2.426	1.657	1.265	824	491	16.446
Toplam	9.387	6.010	6.481	4.869	2.809	2.161	1.401	772	33.890

Şehir merkezinde olduğu gibi vilayet genelinde de genç nüfusun yüksek olduğu görülmektedir.

Tabloya göre en fazla kişinin olduğu kesim 0-9 yaş aralığında; en az kişi ise 70 yaş ve üstü grupta yer almaktadır. Genç nüfus yaşlı nüfusa oranla oldukça fazladır. Sivas vilayet genelinde 211.794 erkek bulunurken kadınların sayısının 220.839 kişi olduğu tespit edilmiştir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında sağlık hizmetleri alanında önemli gelişmelerin yaşanması, anne ve çocuk sağlığına önem verilmesi, çocuk sahibi olmanın teşvik edilmesi sebebiyle nüfusun artmaya başladığı bilinmektedir (Çiftçi, 2009: 27).

Sivas Vilayet Geneli Yaş Grupları (BİGD, 1937: 92)									
Cinsiyet	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+	Toplam
Erkek	82.369	36.374	33.927	26.966	12.446	8.695	6.076	4.941	211.794
Kadın	71.802	30.490	35.893	30.341	20.257	14.761	10.473	6.822	220.839
Toplam	154.171	66.864	69.820	57.307	32.703	23.456	16.549	11.763	432.633

Sayım defterinin sonradan bulunması sebebiyle 153 erkek 210 kadın toplam 363 kişi tablolara eklenmemiştir.

Sağlık Durumları

1935 nüfus sayımına göre Sivas merkezinde bulunan erkeklerin %97,7 sağlam iken, %2,3 sakat olduğu bilinmektedir. Kadınların %98,5'inin sakat olmadığı, %1,5'inin sakat olduğu ortaya konulmuştur. Kadın ve erkeklerden meydana gelen şehir merkezindeki nüfusun toplamının %98,1'i sağlam iken %1,9'unun sakat olduğu kayıt altına alınmıştır.

Sivas Merkez Nüfusunun Sağlık Durumu (BİGD, 1937: 36)			
Sağlık Durumu	Erkek	Kadın	Toplam
Sağlam	17.051	16.193	33.244
Yüzde (%)	97,7	98,5	98,1
Sakat olan	393	253	646
Yüzde (%)	2,3	1,5	1,9
Toplam	17.444	16.446	33.890

Sivas merkez nüfusunun %1,9'unu oluşturan sakatların kendi içinde ayırımına baktığımızda, kör 113 (%16,8) kişi, bir kolu çolak 135 (%20,1) kişi, iki kolu çolak 22 (%3,3) kişi, bir ayağı total 232 (%34,6) kişi, iki ayağı total 32 (%4,8), sağır ve dilsiz 83 (%12,4), kambur 23 (%3,4), kötürüm 26 (%3,9), müteaddid (birçok) 1 (%0,1), diğer sakatlıklar 4 (%0,6) kişidir. 409 Erkek ve 262 kadının sağlık durumları açısından engel teşkil ettiği tespit edilmiştir. Kadın ve erkeklerden meydana gelen toplam engelli insan sayısının 671 kişi olduğu ortaya konulmuştur (BİGD, 1937: 46).

Sivas Vilayet Genelinin Sağlık Durumu (BİGD, 1937: 96)			
Sağlık Durumu	Erkek	Kadın	Toplam
Sağlam	206.082	216.466	422.548
Yüzde (%)	97,3	98,0	97,7
Sakat olan	5.712	4.373	10.085
Yüzde (%)	2,7	2,0	2,3

Toplam	211.794	220.839	432.633
--------	---------	---------	---------

Sivas vilayeti genelinde erkeklerin %97,3'ü sağlam iken %2,7'sinin sakat olduğu kadınların %98'i sağlıklı iken %2'sinin sakat olduğu ortaya konulmuştur. Toplam nüfusun %97,7'sinin sağlam, %2,3'ünün sakat olduğu nüfus sayımında tespit edilmiştir.

Sivas vilayeti genelinde 1541 (%14,7) kör, bir kolu çolak 1645 (%15,8) kişi, iki kolu çolak 213 (%2) kişi, bir ayağı total 3943 (%37,7) kişi, iki ayağı total 763 (%7,3) kişi, sağır ve dilsiz sayısı 1171 (%11,2) kişi, kambur 392 (%3,8) kişi, kötürüm 549 (%5,3) kişi, müteaddit (birçok) 31 (%0,3) kişi, diğer sakatlıklardan olan kişi sayısının 201 (%1,9) olduğu tespit edilmiştir (BİGD, 1937: 106).

Okuryazarlık

Cumhuriyetin ilk yıllarında eğitim alanında önemli yenilikler yapılmaya başlanmıştır. İlk olarak 3 Mart 1924 yılında Tevhid-i Tedrisât kanunu çıkarılmış, Latin Alfabesi kabul edilmiş, Millet Mektepleri, Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu, mahalle mektepleri, köy okulları açılmıştır, 1933 yılında üniversite reformu yapılmıştır, öğretmen okulları açılarak eğitim alanında önemli yenilikler hayata geçirilmeye çalışılmıştır. Yapılan bu yenilikler kısa sürede etkisini göstermese de daha sonraki aşamada okuma-yazma oranının artmasına yol açacaktır (Yuca, 2011: 15).

Sivas şehir merkezinde okuma yazma bilen erkeklerin oranının %41,2, kadınların oranının ise %16,8 olduğu ortalama oranın ise %29,3 olduğu görülmektedir. Okuma yazma bilmeyen erkeklerin oranının %58,5, kadınların ise %82,9 olduğu tespit edilmiştir. Okuma yazma bilmeyenlerin toplam oranı ise %70,4 olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu dönemde okuma yazma bilmeyen oranının oldukça fazla olduğu görülmektedir. Okuma yazma bilmeyen kadınların oranı erkeklere oranla daha yüksektir.

Sivas Merkez Nüfusunun Tahsil Durumu (BİGD, 1937: 36)						
Tahsil Durumu	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek (%)	Kadın (%)	Toplam (%)
Okuma yazma bilen	7.188	2.756	9.944	41,2	16,8	29,3
Yalnız okuma bilen	47	52	99	0,3	0,3	0,3
Okuma yazma bilmeyen	10.209	13.638	23.847	58,5	82,9	70,4
Toplam	17.444	16.446	33.890	100	100	100

Şehir merkezinde olduğu gibi Sivas vilayeti genelinde okuma yazma bilmeyen kişi sayısının oldukça fazla olduğu görülmektedir. Okuma yazma oranın kadınlarda daha düşük olduğu görülmektedir. Vilayet genelinde okuma yazma bilenlerin sayısı 36.185 kişi, okuma

yazma bilmeyenlerin sayısı ise 395.671 kişi olarak tespit edilmiştir. Vilayet genelinde 777 kişi ise yalnızca okuma bilmektedir. Okuma yazma bilmeyen oranlarının oldukça yüksek olması eğitim seviyesinin düşük olduğunu göstermektedir.

Sivas Vilayet Geneli Okuma Oranı (BİGD, 1937: 96)						
Tahsil Durumu	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek (%o)	Kadın (%o)	Toplam (%o)
Okuma yazma bilen	30.388	5.847	36.185	143,2	26,5	83,6
Yalnız okuma bilen	573	204	777	2,7	0,9	1,8
Okuma yazma bilmeyen	180.883	214.788	395.671	854,1	972,6	914,6
Toplam	211.794	220.839	432.633	1000,0	1000,0	1000,0

1935 nüfus sayımına göre Türkiye nüfusunun %84,4 okuma yazma bilmezken, okuma yazma bilenlerin oranı %15,3, yalnız okuma bilenlerin oranı ise %0,3'tür (BİGD, 1935: 201). Sivas'ta okuma yazma bilenlerin ortalaması Türkiye ortalamasının altında kaldığı görülürken okuma yazma bilmeyenlerin oranı ise Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir.

Medeni Durumları

Sivas Merkez Medeni Durum (BİGD, 1937: 201)						
Medeni Hal	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek (%)	Kadın (%)	Toplam (%)
Bekar	9.730	7.719	17.449	55,8	46,9	51,5
Evli	7.496	6.299	13.795	43,0	38,3	40,7
Dul	167	2.344	2.511	0,9	14,3	7,4
Boşanmış	34	72	106	0,2	0,4	0,3
Meçhul	17	12	29	0,1	0,1	0,1
Toplam	17.444	16.446	33.890	100	100	100

Medeni durumlarına bakıldığında Sivas merkezde bekar sayısının evlilerden fazla olduğu görülmektedir. Erkek bekar sayısının kadın bekar sayısından fazla olduğu tespit edilmiştir. Verilen sayılara göre dul kadın sayısının, erkek dul sayısından fazladır. Boşanmış kadın sayısının, boşanmış erkek sayısından fazladır. Bekarların oranı %51,5 iken, evlilerin oranı %40,7, dulların oranı %7,4, boşanmışların oranı ise %0,3 karşılık gelmektedir.

Sivas Vilayet Geneli Medeni Durum (BİGD, 1937: 96)						
Medeni Hal	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek (%)	Kadın (%)	Toplam (%)
Bekar	126.759	104.551	221.310	59,9	47,3	58,5
Evli	81.663	89.960	171.623	38,5	40,7	39,7
Dul	2.674	24.944	27.618	1,3	11,3	6,4

Boşanmış	208	590	798	0,1	0,3	0,1
Meçhul	490	794	1.284	0,2	0,4	0,3
Toplam	211.794	220.839	432.633	100	100	100

Şehir merkezinde olduğu gibi tüm vilayet genelinde bekar kişilerin sayısı evli kişilerden 49.687 kişi fazladır. Kadın evli ve bekar sayısı erkeklere oranla fazladır. Kadın dul sayısının 24.944 gibi çok yüksek bir sayıda olduğu dikkat çekerken erkeklerde bu sayının 2.674 olduğu tespit edilmiştir. Sivas vilayet genelinde bekarların oranı %58,5, evlilerin oranının ise %39,7, dulların oranı %6,4, boşanmışların oranı ise %0,1 olduğu tespit edilmiştir.

1935 yılında Türkiye’ de toplam 16.157.450 kişi bulunurken bunların %52 bekar, %40 evli, %7,2 si dul, %0,3 boşanmış, %0,5 inin durumu bilinmemektedir (BİGD, 1935: 36). Sivas’ta bekarların oranı Türkiye ortalamasının üstünde iken, evlilerin ortalaması Türkiye ortalamasına yakındır. Dulların ve boşanmışların ortalaması ise Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır.

Sivas vilayetinde evlilik ilişkileri toplumumuzun aile yapısıyla benzerlik gösterdiği tespit edilmektedir. Tabloda verilen dul ve boşanmış oranının o zamanki şartlar ve koşullar altında değerlendirilmesinin daha uygun olacağı günümüzdeki boşanma olayları ile benzer şekilde değerlendirilmemesi gerektiği bilinmelidir.

Dini İnanç

1935 sayımlarına göre Sivas şehir halkının %95’i Müslüman %3,5 ise Hristiyan olduğu görülmektedir. Müslüman olan kişilerin sayısı 32.724 iken Hristiyanların sayısı ise 1.161 kişidir.

Sivas Merkez Dini Açından (BİGD, 1937: 97)						
Dini	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek (%)	Kadın (%)	Toplam (%)
İslam	16.917	15.807	32.724	97,0	96,1	96,5
Hristiyan	523	638	1.161	3	3,9	3,5
Musevi	3	-	3	-	-	-
Dinsiz	-	1	1	-	-	-
Meçhul	1	-	1	-	-	-
Toplam	17.444	16.446	33.890	100	100	100

Sivas Vilayet Geneli Dini Açından (BİGD, 1937: 36)

Dini	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek (%)	Kadın (%)	Toplam (%)
İslam	209.769	218.691	428.460	990,5	990,3	990,4
Hristiyan	2.006	2.140	4.146	9,4	9,7	9,6
Musevi	6	1	7	0,0	-	-
Dinsiz	12	7	19	0,1	-	-
Meçhul	1	-	1	-	-	-
Toplam	211.794	220.839	432.633	1000,0	1000,0	1000,0

Sivas vilayeti genelinde bulunan 432.633 kişiden 428.640 kişinin Müslüman, 4.146 kişinin Hristiyan, 7 kişinin Musevi, 19 kişinin ise dinsiz olduğu 1 kişinin durumunun bilinmediği tespit edilmiştir. Vilayet sınırları içerisinde Müslümanların yanı sıra sayıları az da olsa Hristiyan ve Yahudi vatandaşların oldukları tespit edilmiştir. Farklı inanç ve toplulukların Sivas vilayetinde kendilerine yer bulduğu görülmektedir.

1935 sayımına göre Türkiye nüfusunun %98,3 Müslüman iken (BİGD, 1935: 192) Sivas'ın oranı ise %99'unun Müslüman olduğu görülmektedir.

Ana Diller

1935 nüfus sayımına göre Sivas merkezde 32.556 kişinin ana dili Türkçe olduğu tespit edilmiştir. 969 kişi Ermenice, 276 kişi Kürtçe, 11 kişi Arapça, 9 kişinin Tatarca konuştuğu bilinmektedir. Aşağıdaki tabloda konuşulan diller ve kişi sayıları ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

Ana Diller Sivas Merkez (BİGD, 1937: 37)						
Ana Diller	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek (%)	Kadın (%)	Toplam (%)
Türkçe	16.785	15.771	32.556	962,2	958,9	960,6
Acemce	1	-	1	0,1	-	-
Almanca	3	1	4	0,1	0,1	0,1
Arapça	5	6	11	0,3	0,4	0,3
Boşnakça	-	1	1	-	0,1	-
Çekoslovakca	1	1	2	0,1	0,1	0,1
Çerkezce	20	13	33	1,1	0,8	1,0
Ermenice	427	542	969	24,5	32,9	28,6
Fransızca	1	2	3	0,1	0,1	0,1
Gürcüce	2	-	2	0,1	-	0,1
Kürtçe	181	95	276	10,3	5,8	8,1
Lazca	1	-	1	0,1	-	0,0
Lehçe	1	1	2	0,1	0,1	0,1
Macarca	2	2	4	0,1	0,1	0,1

Rumca	4	-	4	0,2	-	0,1
Rusça	2	4	6	0,1	0,2	0,2
Tatarca	5	4	9	0,3	0,2	0,3
Yahudice	2	-	2	0,1	-	0,1
Meçhul	1	3	4	0,1	0,2	0,1
Toplam	17.444	16.446	33.890	1000.0	1000.0	1000.0

Ana Diller Sivas Vilayet Geneli (BİGD, 1937: 97)						
Ana diller	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek (%o)	Kadın (%o)	Toplam (%o)
Türkçe	182.119	189.925	372.044	859,9	860,0	860,0
Abazaca		3	3			
Acemce	4	2	6			
Almanca	3	1	4			
Arapça	11	8	19			0,1
Arnavutça	37	1	38	0,2		
Boşnakça	186	156	342	0,9	0,7	0,8
Çekoslavakça	1	2	3			
Çerkezce	2768	2945	5713	13,1	13,4	13,2
Ermenice	1481	1613	3094	7,0	7,3	7,1
Fransızca	1	2	3	0,3		0,1
Gürcüce	60		60			
İspanyolca	1		1			
Kürtçe	24.817	25.913	50.730	117,2	117,4	117,3
Lazca	35		35	0,2		0,1
Lehçe	1	4	5			
Macarca	3	3	6			
Rumca	19	2	21	0,1		0,1
Rusça	9	9	18		0,1	0,1
Sırpça	73	72	145	0,3	0,3	0,3
Tatarca	22	11	33	0,1	0,1	0,1
Yahudice	5	3	8			
Saire	98	109	207	0,5	0,5	0,5
Meçhul	38	53	91	0,2	0,2	0,2
Toplam	211. 794	220. 839	432. 633	1000,0	1000,0	1000,0

Vilayet genelinde konuşulan diller içerisinde ilk sırada Türkçe gelirken daha sonra sırasıyla Kürtçe, Çerkezce, Ermenice' nin geldiği bilinmektedir. Bu dillerden başka farklı dilleri konuşan insanların varlığı dikkat çekmektedir. Abazaca, Arnavutça, İspanyolca, Sırpça gibi

dillerin ise Sivas merkezde konuşan kişilerin olmadığı fakat merkezin dışında kalan yerlerde konuşulduğu tespit edilmiştir. Dil açısından zenginlik olduğu görülmektedir.

Türkiye ortalamasına göre nüfusun %86 (BİGD, 1937: 135) bir kesimin konuştuğu dil Türkçedir. Sivas'ta bu oran %86'ya tekabül etmektedir. Sivas ortalamasıyla Türkiye ortalaması oranının aynı olduğu görülmektedir.

Meslek Grupları

Bir yerleşim yerinde icra edilen meslek dalları o bölgenin gelişmişlik düzeyini göstermesi açısından önemlidir. Mevcut tablolara bakıldığında mesleksiz veya mesleği bilinmeyenlerin oranının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Bunun temel nedenleri arasında Kurtuluş Savaşı sonrasında meydana gelen ekonomik çöküntü ve toplumsal sıkıntılardır (Yuca 2011: 19).

Sivas merkezde meslek grupları içerisinde mesleksiz veya mesleği bilinmeyenlerin sayısının 24.048 kişi olduğu dikkat çekmektedir. Sanayide çalışanların sayısı 3.291, genel idare ve serbest meslek çalışanı sayısı 2.585, tarım sektöründe 1.690 kişi, ticaret sektöründe 1.225 kişi, nakliye ve ulaşım hizmetlerinde 788 kişi, şahsi hizmetlerde 263 kişinin çalıştığı tespit edilmiştir.

Meslek Grupları Sivas Merkez (BİGD, 1937: 135)						
Meslekler	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek (%)	Kadın (%)	Toplam (%)
Tarım	1.344	346	1.690	7,7	2,1	4,9
Sanayi	3.082	209	3.291	17,7	1,3	10,0
Ticaret	1.189	36	1.225	6,8	0,2	3,6
Nakliye ulaşım	780	8	788	4,5	0,1	2,3
Genel idare hizmetler ve serbest meslek	2.466	119	2.585	14,1	0,7	7,6
Şahsi hizmetler	76	187	263	0,4	1,1	0,7
Mesleksiz veya mesleği bilinmeyenler	8.507	15.541	24.048	48,8	94,5	70,9
Toplam	17.444	16.446	33.890	100,0	100,0	100,0

Sivas vilayet genelinde tarım sektöründe çalışan sayının 219.283 kişi olduğu, mesleksiz veya mesleği bilinmeyenlerin sayısının 189.695 olduğu dikkat çekmektedir. Sivas vilayeti genelinde nüfusun kırsal kesimde yaşadığı tarım işleri ile uğraştığı görülmektedir. Yani toplam nüfusun %50,7 tarım meslek grubu içerisinde yer aldığı görülmektedir. %43,9'unun mesleksiz veya mesleğinin bilinmediği tespit edilirken %3'lük bir kesimin sanayi hizmetinde olduğu,

%1,4'ünün ise genel idare hizmetleri serbest meslek grubunda bulunduğu, %0,6'lık kesimin ticaret, %0,3 kesimin ise nakliye ve ulaşım işleriyle uğraştığı tespit edilmiştir.

Sivas Vilayet Geneli Meslek Grupları (BİGD, 1937: 99)						
Meslekler	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek (%)	Kadın (%)	Toplam (%)
Tarım	108.063	111.220	219.283	51,0	50,3	50,7
Sanayi	12.223	748	12.971	5,7	0,3	3,0
Ticaret	2.451	129	2.590	1,2	0,1	0,6
Nakliye ulaşım	1.470	23	1.493	0,7	0,0	0,3
Genel idare hizmetler ve serbest meslek	5.912	159	6.071	2,8	0,1	1,4
Şahsi hizmetler	147	383	530	0,1	0,2	0,1
Mesleksiz veya mesleği bilinmeyenler	81.518	108.177	189.695	38,5	49,9	43,9
Toplam	211.794	220.839	432.633	100,0	100,0	100,0

Cumhuriyetin ilk yıllarında yeterince sanayi gelişmediğinden dolayı sanayide çalışan insan sayısının oldukça az olduğu görülmektedir. Sivas vilayetinde sanayi meslek grubunda çalışan sayısı 12.971 kişidir. 22 Ekim 1939 tarihinde Sivas Cer Atölyesi açılmış ve bu doğrultuda sanayi meslek dalında çalışan sayısı artmıştır. Aynı zamanda bu fabrikanın açılması ile birlikte kırsal kesimden ve çevre vilayetlerden gelen insan sayısında artış olduğu tespit edilmiştir (Özpay ve Akpınar, 2020: 3).

1935 nüfus sayım sonuçlarına göre Türkiye nüfusunun %40,1'i tarım, %4,1'i sanayi, %1,3'ü ticaret, % 0,7'si nakliye ve ulaşım, sektörlerinde; %2,5'i genel idare hizmet ve serbest mesleklerde, %0,3'ü şahsi hizmetlerde %51'i mesleksiz veya mesleği olmayan sınıf içerisinde yer almaktadır (BİGD, 1937: 307). Sivas'ta tarım sektöründe uğraşanların oranı Türkiye ortalamasının %10 üzerindedir. Meslek grupları içerisinde yer alan diğer gruplar Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır.

Sonuç

Cumhuriyetin ilanından önce 1911-1922 arasındaki süreçte meydana gelen savaşlar sebebiyle Anadolu coğrafyasında çok sayıda insan hayatını kaybetmiştir. Yaşanılan bu olumsuz gelişmeler her alanda olduğu gibi nüfusu da etkilemiştir. Cumhuriyetin ilanından sonra iç ve dış siyasette yer alan sorunlar sebebiyle ancak 1927 yılında ilk nüfus sayımı yapılabilmektedir. İkinci nüfus sayımı ise 1935 yılında yapılmıştır. Bu çalışmada Sivas vilayetine nüfusu nitelik ve nicelik açısından değerlendirilmesi yapılmıştır. Sivas vilayetine nüfusu ikinci sayımda

432.996 kişidir. Sivas şehir merkezi ile merkeze bağlı nahiye ve köylerde nüfusun birbirine yakın olduğu görülmektedir. Sivas vilayeti genelinde kadınların sayısının erkeklerin sayısından 9.102 kişi fazla olduğu tespit edilmiştir. Toplam nüfus içerisinde kadınların oranı erkeklerden %2,2 fazladır. Zara, Şarkışla, Yıldızeli, Hafik ilçelerinde nüfusun fazla olduğu görülmektedir. Sivas vilayet genelinde genç nüfusun fazlalığı dikkat çekmektedir. 0-9 yaş arası nüfus fazla iken 70 yaş ve üstü yaş aralığında olan insan sayısının az olduğu tespit edilmiştir. Sağlık durumları açısından nüfusun % 97,7' si sağlıklı iken % 2,3 ünde bir sakatlık söz konusu olduğu tespit edilmiştir. Sakatlık açısından ilk sırada bir ayağı topal olanlar yer alırken sonra bir kolu olmayanlar ve kör olanların varlığı dikkat çekmektedir. Okuma yazma bilmeyen oranının oldukça fazla olduğu (%91,4) görülmektedir. Okuma yazma bilenlerin oranı %8,3, yalnız okuma bilenlerin oranı %1.8'dir. Okuma yazma oranları açısından Türkiye ortalamasının gerisinde kaldığı tespit edilmiştir. Kadınların erkeklere oranla daha fazla okuma yazma bilmedikleri görülmektedir. Bekarların oranı evlilerden %18,8 fazladır. Bekarların oranı Türkiye ortalamasının üzerinde iken evlilerin oranı ise Türkiye ortalamasına yakın olduğu görülmektedir. Dul ve boşanmış oranı ise Türkiye ortalamasının altındadır. Sivas halkının %99 Müslümandır. Konuşulan diller arasında en yaygın dil ise Türkçedir. Türkçeden başka farklı dilleri konuşan insanların olduğu tespit edilmiştir. Kırsal kesim nüfusunun fazla olması sebebiyle halkın %50'si tarım sektöründe çalışmakta olup; bu oran Türkiye ortalamasının üzerindedir. Tarım sektörü dışında mesleksiz ve mesleği bilinmeyenlerin oranının oldukça yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Meslek grupları içerisinde yer alan sanayi, ticaret, nakliye, ulaşım, genel idare hizmetleri ve serbest meslek, şahsi hizmetlerde çalışanların toplam nüfus içerisindeki oranları %5,4'tür.

Kaynakça

- Başbakanlık Osmanlı Arşivi.YPRK. AZN. 6/79-2.
- BİGD, Başbakanlık İstatistik Genel Direktörlüğü (1935). *1935 Genel Nüfus Sayımı*. Ulus Basımevi, Ankara.
- BİGD, Başbakanlık İstatistik Genel Direktörlüğü. (1936). *1935 Genel Nüfus Sayımı*. 1, Devlet Basımevi, İstanbul.
- BİGD, Başbakanlık İstatistik Genel Direktörlüğü. (1937). *1935 Genel Nüfus Sayımı*. Sivas Vilayeti, 51, Hüsnü Tabiat Basımevi, İstanbul.
- Bozkurt, N. (2007). Nüfus. *Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 33, İstanbul.
- BVİUM, Baş Vekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü. (1929). *1927 Umumi Nüfus Tahriri*. III, Başvekalet Müdevvenat Matbaası, Ankara.
- Cuinet, V. (1892). *La Turouie D' Asie*. Paris.

- Çakmak, F. (2009). Cumhuriyetin İlk Yıllarında Nüfusu Kayıt Altına Almaya Yönelik Girişimler. *Çağdaş Türkiye Tarih Araştırmaları Dergisi*, VIII(18-19), 89-115.
- Çakmak, F. (2013). Cumhuriyet İdaresi'nin Nüfusu Kayıt Altına Alma Girişimlerine Bir Örnek: 1934 Yılı Nüfus Taraması. *Turkish Studies*, 8(7), 33- 48.
- Çiftçi, A. (2009). Türkiye'nin Nüfus Bilgileri Işığında Kâzım Karabekir'in Aile ve Nüfus Politikalarına İlişkin Görüşleri ve Bugünkü Durum. *Aile ve Toplum*, 11, 5(19), 25-39.
- Çimen, A. (2012). Sayım, Kayıt Düzeni ve Teşkilatlanma Açısından Osmanlı'da Nüfus Hizmetleri. *Gazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(3), 183-216.
- Demirel, Ö. (1998). *Osmanlı Dönemi Sivas Şehri ve Esnaf Teşkilatı*. Sivas.
- Doğan, M. (2011). Türkiye'de Uygulanan Nüfus Politikalarına Genel Bakış. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 23, 293-307.
- Doğan, N. (2021). 1935 Nüfus Sayımı Sonuçlarına Göre Van Nüfusu. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 208-225.
- Kasap, R. (2003). Cumhuriyetin 80.Yılında İstatistik Üzerine Genel Bir Değerlendirme. *Gazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(2), 1-8.
- Kodal, T. (2008). Atatürk Döneminde Bodrumun Nüfus Yapısı (1923-1938). *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17, 77-100.
- Kodal, T. (2009). Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Genel Nüfus Sayımında Çorum Vilayetine Nüfus Özellikleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 233-258.
- Kodaman, B. (1986). XX. Yüzyıl Başında Sivas Vilayeti (1901). *Türk Tarihinde ve Kültüründe Tokat Sempozyumu*, 176.
- Özekmekçi, M. M. (2020). *İlk Osmanlı Nüfus Sayımları (1830-1850) ve İngiltere, ABD Nüfus Sayımları ile Mukayesesi* (Doktora Tezi). Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Özpay, G. A. ve Akpınar, E. (2020). Kültürel Mirasa Bir Örnek: Sivas Cer Atölyesi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 25 (44), 1-12.
- Sertel, S. (2014). Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Genel Nüfus Sayımına Göre Dersim Bölgesinde Demografik Yapı. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1), 269-282.
- Tamer, A. ve Bozbeyoğlu, A. Ç. (2004). 1927 Nüfus Sayımının Türkiye'de Ulus Devlet İnşasındaki Yeri: Basında Yansımalar. *Nüfusbilim Dergisi*, 26, 73-88.
- Tuğluoğlu, F. (2012). Türkiye Cumhuriyeti'nin İkinci Nüfus Sayımı 20 İlkteşrin 1935. *Çağdaş Türkiye Araştırmaları Tarihi Dergisi*, XII(25), 55-78.
- Ünal, S. (1997). *XX. Yüzyıl Sivas Tarihi ve Günümüz İnanç Coğrafyası* (Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Ünal, S. (2004). XIX. ve XX. Yüzyıllarda Sivas'ın Demografik Yapısı. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, IX(II).
- Yedek, Ş. ve Sertel, S. (2018). Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Nüfus Sayımı Sonuçlarına Göre Mardin Nüfusu. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11, 301-310.
- Yuca, S. (2011). Cumhuriyet Döneminin İlk Nüfus Sayımına Göre (1927) Muş İlinin Nüfus Özellikleri. *Akademik Bakış Dergisi*, 24, 1-31.